

Ville krigere og farlige myter

Bok dokumentar

Tore Janson
Germanerne.
Mytene, histo-
rien, språket

Pax forlag
Oversatt fra svensk
av Einar Blomgren

Et bidrag til å frigjøre oss fra tuil-
somme tankemønstre

Forskningsformidling er ikke det som gir størst prestisje på de humanistiske fakultetene. Men det finnes da noen utsidere som har forstått at formidling er av avgjørende betydning for å legitimere humaniora i en større offentlighet.

Og så har vi heldigvis pensjonister som ikke lenger har behov for å vise seg frem for kollegene. Tore Janson, svensk professor emeritus i latin og afrikanske språk, er en av dem.

Germanerne er med rette blitt mottatt med oppmerksomhet langt utenfor fagfolkenes sirkler. Det skyldes ikke bare interessen for tysk nasjonalisme, blonde krigere med stålblikk og forestillinger om en gloriøs fortid her nord. Oppmerksomheten skyldes også at Janson klarer å formidle et forholdsvis komplisert

stoff på en måte som når lesere uten spesielle forkunnskaper.

Ingen folkegruppe

Men boken vil nok ikke bare vekke begeistring. Hos dem som selv etter 1945 svermer for det germanske, må det være skuffende at Janson får frem at germanere ikke var en bestemt folkegruppe med en klart avgrenset kultur.

Germanere er rett og slett en betegnelse romerne i antikken hadde på en rekke folkegrupper de lå i konflikt med, grupper øst for Rhinen og nord for Donau.

Boken har tre hoveddeler, først en om mytene som senere har dannet seg rundt gruppene som ble kalt germanere, deretter en del om disse folkenes historie i antikken, og til slutt rulles hovedtrekkene i språkhistorien opp.

Det er tydelig at Janson først og fremst er språkmann. Språkhistorien følges frem til dannelsen av svensk, engelsk og tysk.

Språket blir også en nøkkel til å forstå vesentlige sider ved realhistorien. Delen om mytedannelse er bokens svakeste. Det er synd, for det er nok dette tema som har størst allmenn interesse.

Janson viser hvordan myten om en felles stor germansk kultur har sin opprinnelse i renesansens, ble avgjørende for tysk

nasjonalisme, og hvordan den ble utnyttet av nazistene.

Her kunne han gjort mer når det gjelder mytens utforming, både i Tyskland og i Skandinavia. Også i Norge var det mange som i mellomkrigstiden svermet for det germanske.

Enkelte mente at de nordiske folkene utgjorde en nord-germansk kultur med en spesiell misjon i den store verdensutviklingen.

Historiens nytte

I noen sluttbetraktninger har Janson en del nøkterne, velgjørende refleksjoner over historiens nytte. I hvilken grad kan historien belyse forhold i vår egen samtid?

Selv om historiske studier kan gi innsikt på enkelte områder, advarer forfatteren mot å tro at tidligere tiders mennesker var som oss. Ofte er det lite som er felles. Men Jansons egen bok viser i hvert fall at en velinformert og kritisk fremstilling av germanerne kan bidra til å frigjøre oss fra tankemønstre som har ridd store deler av Europa og som fremdeles dyrkes av enkelte utgrupper. Slik sett er *Germanerne* ett viktig bidrag til å rettferdiggjøre eksistensen av historiske studier.

Jan-Erik Ebbestad Hansen